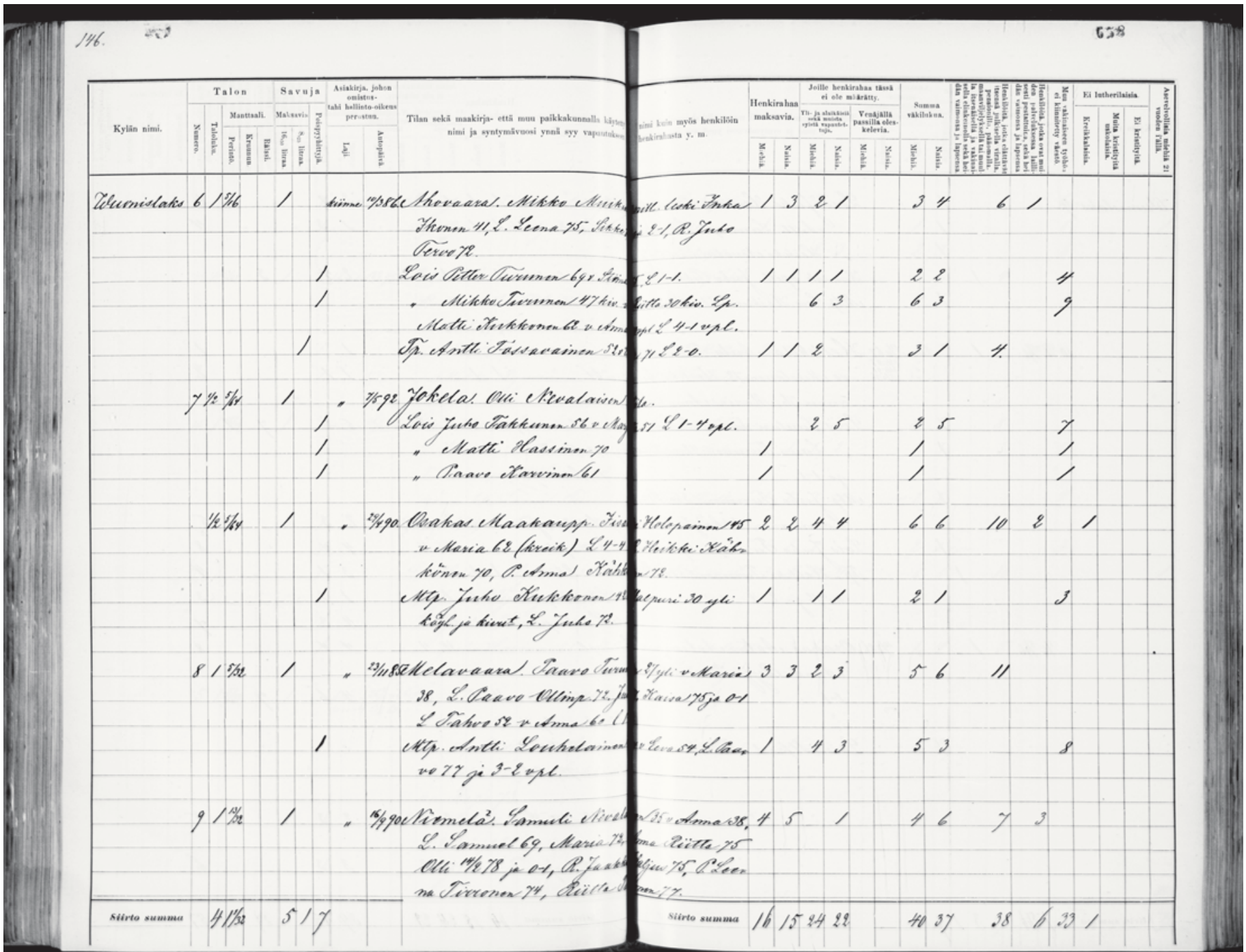

Ote: Henkikirja Vuonislaks vuodelta 1895.

Suku- ja paikkatutkimuksen keskeisiä lähteitä

Tässä on mainittu joitakin keskeisimmistä digitoiduista lähteistä, jotka ovat suku-, henkilö- ja paikkahistoriatutkimuksen kannalta merkittäviä.

1. Läänintilit 1630-1808, julkisia

Läänintilit koostuvat Suomea koskevista tiliasiakirjoista vuosilta 1635 – 1808. Läänintilikirjat koostuvat läänintilikirjoista, maakirjoista, tositekirjoista ja henkikirjoista.

Läänintilien kokonaisuudesta maa- ja henkikirjat ovat henkilöhistoriallisesti kiinnostavimpia.

Maakirjoihin on merkitty veroperusteet veronmaksajittain, käytännössä taloittain. Ne on ryhmitelty pitäjittäin ja kylittäin. Maakirjoista löytää tiedon tilan luonnosta, veroluvuista ja niistä suoritettavista veroista.

Henkikirjat ovat 1600-luvulla käyttöön otettua henkiveroa varten laadittuja väestöluetteloita. Niihin on merkitty henkiveron piiriin kuulunut väestö ruokakunnittain ajallisesti ja lääneittäin vaihtelevalla tarkkuudella.

2. Henkikirjat 1809-, yli 100 vuoden ikäiset julkisia

Henkikirjat ovat maan väestöstä henkiveroa varten kunnittain tehtyjä väestöluetteloita. Autonomian ja itsenäisyyden ajan henkikirjat ovat lääneittäin luetteloitu kokonaisuutensa.

Vuonislahtea koskevat digitoidut julkiset (yli 100 vuotta vanhat) henkikirjat löytyvät Kuopion läänin henkikirjoista. Ne on 1970-luvulla mikrokuvattu viiden vuoden välein (1810, 1815 jne), ja digitoitu mikrofilmeiltä. Mikrokuvaamattomien alkuperäisten henkikirjojen digitointi on käynnistynyt vuonna 2014.

3. Seurakuntien aineistot, yli 100 vuoden ikäiset julkisia

Seurakuntien aineistot on luetteloitu seurakunnittain. Seurakuntien arkistoista käytetyin on väestörekisteriarkisto, josta löytyvät mm. rippikirjat, ns. historiakirjat (syntyneet – vihityt – kuolleet) sekä muuttokirjat (seurakunnista toisiin).

Väestökirjanpito kuului 1600-luvun puolivälistä lähtien evankelis-luterilaisen papiston tehtäviin. Myöhemmin väestökirjanpitoon osallistuivat myös muut uskonnolliset yhdyskunnat. Tärkeitä valtiovallan ylläpitämiä väestöluetteloita olivat maakirjat ja henkikirjat, mutta kirkollinen väestökirjanpito oli huomattavasti tarkempaa. Vuonna 1919 kirkkokuntiin kuulumattomia varten luotiin siviilirekisteri.

Pielisjärven seurakunnan kirkonkirjoja on digitoitu laajalti (rippikirjat, syntyneiden ja kastettujen luettelot, vihittyjen luettelot ja kuolleiden luettelot). Näiden ns. väestörekisteriaineistojen lisäksi on seurakunnan arkistosta digitoitu muutakin kiinnostaa, kuten esim. perukirjat, pitäjän- ja kirkonkokousten pöytäkirjoja, kinkeripöytäkirjoja ja paljon muuta.

Myös ortodoksisen kirkkokunnan väestörekisteriaineistoja on digitoitu.

4. Tuomiokirjat

Tuomiokirjoilla tarkoitetaan tavallisimmin kihlakunnanoikeuden pöytäkirjoja aina 1500-luvulta 1800-luvun keskivaiheille, jonka jälkeen ne tunnetaan yleisemmin oikeus- tai käräjäpöytäkirjoina. Tuomiokirjoihin voidaan lukea myös saman ajanjakson raastuvan- ja kämnerinoikeuksien pöytäkirjat sekä laamanninoikeuksien pöytäkirjat.

*) **Kämneri** on alemman oikeusasteen alioikeuden jäsen

Maaseudulla kuitenkin oikeudenkäyntiasiat kirjattiin kihlakunnanoikeuden pöytäkirjoihin. 1700-luvulta lähtien on tuomiokirjat jaettu kahteen osaan:

varsinaiset asiat eli rikos- ja riita-asiat sekä

ilmoitusasiat, eli lainhuudot, kiinnitykset, holhoukset sekä avioehdot.

Vuonislahden alueen oikeudenkäyntiasiakirjat löytyvät Pielisjärven tuomiokunnan renovoiduista (puhtaaksikirjoitetut) pöytäkirjoista, joista ilmoitusasiain pöytäkirjat vuosilta 1824-1871 on digitoitu.

5. Uudistuskartat

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto sisältää maanmittaustoimituksissa (iso-, uus- ja muissa jakotoimituksissa) syntyneitä renovoituja eli puhtaaksipiirrettyjä maanmittauskarttoja (uudistuskartat) ja niihin liittyviä asiakirjoja, joihin kuuluu jakokirjoja, pyykkiselityksiä, pöytäkirjoja sekä muita asiakirjoja.

Uudistusarkisto on järjestetty lääneittäin, kunnittain, kylittäin ja toimituksittain. Aineisto on osin myös digitoitu. Systemaattinen digitointi on käynnistynyt vuonna 2010 Turun ja Porin sekä uudenmaan lääneistä, joista ensimmäisen osalta digitointi saadaan vuoden 2015 aikana valmiiksi. Muiden läänien kuntien osalta pieniä määriä yksittäisiä uudistuskarttoja on digitoitu, joitakin Vuonislahdestakin.

6. Sotapäiväkirjat

Sotapäiväkirja on päiväkirjamuotoon laadittu esitys tietyn yksikön toiminnasta tiettynä aikana. Sen avulla on mahdollisuus saada perustiedot siitä, missä alueella ja milloin joukko liikkui ja mihin sotatoimiin se osallistui. Myös rintaman takana suoritettu palvelus on yleensä kuvattu päiväkirjassa. Sotapäiväkirjoja pidettiin nimensä mukaisesti sodan aikana.

Tyypillinen sotapäiväkirja sisältää päivittäin laaditun kertomuksen sen kirjoittaneen yksikön toiminnasta. Usein kertomukset on varustettu myös kellonajoilla. Päiväkirjojen mukaan on toisinaan liitetty esimerkiksi taistelukertomuksia, saatuja ja annettuja käskyjä sekä erilaisia karttoja ja piirroksia.

Sotapäiväkirjoissa esiintyy vaihtelevassa määrin yksittäisten henkilöiden nimiä ja tietoja heidän toiminnastaan. Valtaosaa joukko-osastoissa palvelleista henkilöistä ei niissä mainita.

Joukko-osastojen vaiheita selvitettäessä tulee tietää vain joukon nimi sekä se, onko kysymys talvivai jatkosodasta. Yksittäisen henkilön palveluksen vaiheita viime sotiemme aikana tutkittaessa tulee puolestaan tietää, missä yksikössä ja milloin hän palveli.

Sodissa kaatuneiden vuonislahtelaisten tietoja löytyy Menehtyneiden tietokannasta http://kronos.narc.fi/menehtyneet/. Kannassa on mm. 391 Pielisjärvellä syntyneen kaatuneen sotilaan tiedot.

Kirjoittaja István Kecskeméti on Kansallisarkiston mm. digitoinnista vastaava sektorijohtaja ja kesämökkiläinen Vuonislahdessa. Artikkelissa esiintyvät henkilöt ovat sukua hänen puolisolleen.